

Istoria filmului este captivantă ca de altfel și cinematograful prin realizările din diferite epoci istorice și îndeosebi din secolul XX. Descoperit de frații Lumière cinematograful va deveni minunea de sfârșit de secol XIX și început de secol XX. În 1895 a fost prezentat la Grand Cafe din Paris primul film comercial iar cameramanul Paul Manu, angajat al fraților Lumière, realiza Parada regală din 1897.

Camera folosită de Paul Manu a fost cumpărată de dr. G. Marinescu cu care a filmat experimente medicale între 1898-1899. În 1898 realizează primul film științific din lume. Nicolae Barbelian și Demichelli în colaborare cu prof. Marinescu au realizat primul film „Amor fatal” cu Lucia Sturdza Bulandra, Tony Bulandra, film sub regia lui Grigore Brezeanu (1891-1919), proiectat în 1911. Sunt numai câteva aspecte despre istoria filmului și a începutului filmului românesc.

Am devenit pasionat de aceste aspecte ale filmului după ce l-am cunoscut pe regizorul Geo Saizescu la Universitatea Hyperion din București. Întâlnirile cu acesta m-au introdus în istoria filmului, îndemnându-mă să scriu despre aceste aspecte ceea ce fac, prin acest articol. În anul 1930 scria revista Boabe de grâu (an 1, nr. 2, aprilie 1930), existau 724 de cinematografe fără a fi incluse cinematografele de vară care funcționau în acest sezon. Numărul cinematografelor pe regiuni este reprezentat de un grafic publicat de aceeași revistă.

Distribuția conform acestui grafic menționat este următoarea: Țara Românească - 279, Transilvania - 347, Banatul „stă în frunte” cu 98, și sunt sate cu 4-5 cinematografe. În Basarabia existau 60 de cinematografe, Moldova - 82, Bucovina - 38, Dobrogea - 28, Oltenia - 29, Muntenia - 111, Ardeal - 163. Revista amintită face comparație a filmelor distribuite în spațiul românesc cu Cehoslovacia. Din aceste considerente reproducem textul din Boabe de grâu: „Acolo în 1929 au trecut pe la cenzură 2.321 de filme în lungime de 2.239.038 metri, din care 2.238 de 2.068.243 metri au fost încuviințate și restul respinse”.

Dintre filmele apreciate de public este menționat „Venea o moară pe Siret” după romanul lui Mihail Sadoveanu, cu un scenariu de Marcel Romanescu. „Scenariul l-a înjghebat Marcel Romanescu, poate cu prelucrări prea libere chiar față de gen. În lumea romanului, Olteanul acesta tânăr, viteaz și cu imaginație, trebuie să fi simțit aceeași spaimă ca intrarea oltenilor în Iași, a celorlați cu negustoria, și cântați de Creangă. Din moleșeala fără oprire în cădere a unui neam moldovenesc, prin podgorii și moșii lângă apă, pe care vin mori întregi la vale, luate de puhoi cu tot ce aveau înăuntru și cu dragostea mistuitoare pe deasupra, Marcel Romanescu a făcut mai mult un episod

american, cu petroliști din valea Prahovei.

Apa a fost înlocuită de țitei și moara cu o sondă aprinsă, melancolia apusului unei clase, cu vioiciunea întreprinzătoare a unor contemporani ai secolului sporturilor. Regia și artiștii erau de proveniență germană, capitalul într-o oarecare formă, mixtă. Temeiul se juca la Moreni și la palatul de vară al lui Brâncoveanu de la Mogoșoaia, lângă București. Încă odată, și de rândul acesta de un Oltean, ca în zilele lui Mihai Vodă Viteazul, Moldova era cucerită de Țara Românească”.

Realitatea ilustrată din 1930 prezenta în diferite numere Cronica cinematografică semnată de D. I.

Suchianu. În nr. 157 din 30 ianuarie menționa următoarele pelicule care au rulat în cinematografele din București: 1. Filmul Amanta cu Clara Bow (n. 29 iulie 1905 Brooklyn SUA - d. 27 sept. 1965 Los Angeles) - primul film vorbitor; 2. Rainbow - un music-hall. Dintre filmele germane sunt menționate: Salanismul, Studentul din Praga, Doctorul Caligari, Cei trei demoni ai omenirii.

Cronica cinematografică din 27 martie 1930 prezintă filmele cu cel mai mare număr de vizionări: 1. Nopti furtunoase cu Norma Talmadge (n. 2 mai 1894 - d. 24 decembrie 1957); 2. Mefisto cu Ricardo Cortez (n. 19 sept. 1900 - d. 28 apr. 1977); 3. Nu pot trăi fără tine cu Edmon Love și Lilly Tashman; 4. Filmul german Atlantic; 5. Tim și Tom cu Karl Dane (n. 12 oct. 1886 - d. 14 aprilie 1934); 6. Internference - despre un om misterios care s-a dat dispărut după război;

7. La ce visează fetele - despre o fată care dorea să facă cinema cu Marion Davies (n. 3 ianuarie 1897 - d. 22 septembrie 1961). 8. În cronică din 29 mai sunt prezentate „patru filme plăcute”, dar sunt comentate numai două: Rașel cu Pola Negri (3 ianuarie 1897 Lipno Kingdom of Poland-1 august 1897 San Antonio, Texas), Hagi Murad cu Mosjoukine (n. 8 oct. 1899, Kondfol Rusia - d. 18 ianuarie 1939)”, 9. În iulie 1930 a rulat filmul Frumoasa necunoscută cu Marlene Dietrich (n. 27 decembrie

INDEPENDENȚA
ROMÂNIA
Independența
prin Cultură

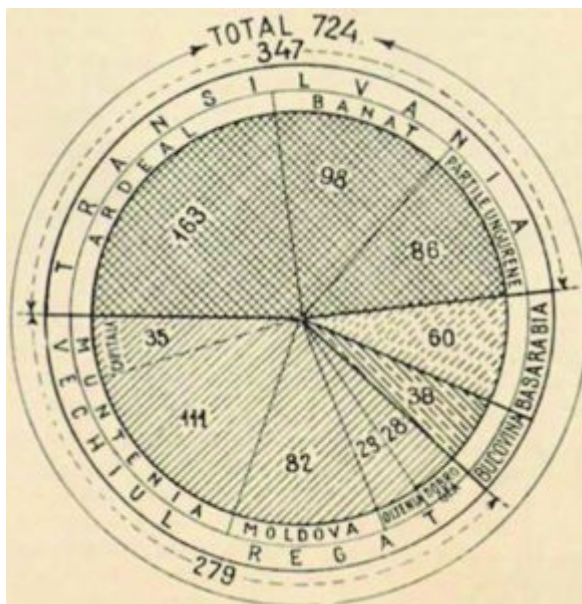

1901 - d. 6 mai 1992) și Wili Foster, 10.

Cronica din 7 august prezintă un film în care a jucat actrița româncă Alice Cocea n. 28 iulie 1899, Sinaia - d. 2 iulie 1970, Boulogne, Franța): „Mon gasse de pere”. Filmul „Au bonheur des dames” după un roman de Emil Zola, D. I. Sucheanu îl consideră „excepțional de realizat”. În film a jucat Dita Parlo (n. 4 sept. 1908 - d. 12 decembrie 1971). Filmul considerat „un adevărat eveniment cultural” a fost „Dreptul la dragoste” cu Greta Garbo (n. 18 sept. 1905 - d. 15 aprilie 1990, New York). În octombrie 1930 a rulat ultimul film realizat la acea dată de Ramon Navarro (n. 6 februarie 1899 - d. 30 oct. 1968) „Serenada dragostei”.

Cronica acestui film menționa că reprezentația costa 120 de lei într-o sală modestă 30-40 de lei. În Realitatea ilustrată din 13 noiembrie 1930 este prezentat filmul „Sub acoperișurile Parisului”, un film despre viața unei fete modeste din lumea de jos, cu Pola Illery (n. 19 decembrie 1909, Corabia, România - d. 19 octombrie 1993, SUA).

Dintre filmele germane care au rulat în a doua parte a anului „Valsul dragostei” a avut „o parte muzicală impecabilă”. Cronica cinematografică din 4 decembrie 1930 menționa succesul filmului „Frumoasa necunoscută” în care juca Wily Forest și Marlene Dietrich, cunoscută iubitorilor de film din București din filmul „Îngerul albastru”. În anul 1930 este realizat și primul film sonor românesc, Ciuleandra după romanul lui Liviu Rebreanu, realizat în două versiuni, română și germană, pelicula nu s-a păstrat. Regizorul filmului a fost Martin Berger, filmările realizându-se în România iar

sonorizarea la Berlin.

Apreciat de revista Cinema, este criticat în alte cronici cinematografice ale vremii, fiind considerat un film care masacrează romanul lui Rebreanu, un film antiromânesc. Actorii germani au interpretat rolul țăranilor români. Cu toate aceste critici filmul a fost distribuit în țară și străinătate. Trebuie menționat că primul film sonor prezentat la București a fost în 1929, Cântărețul de jazz. La 5 martie 1930 la Teatrul Național din București are loc premiera filmului documentar „Drăguș, viața unui sat românesc”. Inițiat de profesorul Dimitrie Gusti (13 februarie 1880, Iași- 30 octombrie 1955, București), fondatorul Institutului Social Român în prima versiune apar pe generic Paul Sterian (n. 1 mai 1904 București - d. 18 decembrie 1984), Nicolae Argintescu-Amza (n. 12/25 sept. 1904, Galați - d. 7 sept. 1973, București) și operatorul Nicolae Barbelian.

Filmul are o ilustrație muzicală realizată de compozitorul Constantin Brăiloiu, cu melodii executate de lăutari din Drăguș. Filmul Drăgușului prezenta realitățile din satul românesc la acea dată, și secvențe din acesta pot fi urmărite pe internet. Dintre versiunile românești ale unor filme străine trebuie amintit Parada Paramount un film al studiourilor franceze Joinville, cu scheciuri ale acestei case de divertisment.

Filmul a fost realizat în 13 versiuni cu Pella Iliescu (Paula Iliescu) și Ion Iancovescu. Premiera a avut loc la cinema Select din București în prezența reginei Maria și a fost considerat „un prim pas în drumul filmului românesc”. Tot în 1930 Dick Blumenthal, cunoscut cineast, angajează pe G. Vraca, G. Storin și Sofica Ionescu pentru filmul Televiziunea, distribuție completată cu Pola Illary. Regizorul filmului a fost Jack Salvatori. Premiera a avut loc la 25 aprilie 1931 la cinematograful Vox. Un film care vorbea despre televiziune și viitorul ei în contextul în care radioul se afla la începuturile sale.

Prof. univ. dr. Ștefan Păun